

POSTANOWIENIE

Dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Roman Sądej (sprawozdawca)

w sprawie **D. S.**,

skazanego z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k. oraz w zw. z art. 31 § 2 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 20 kwietnia 2017r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od postanowienia Sądu Rejonowego w Ś.

z dnia 26 lipca 2013r.,

o zarządzeniu wykonania kary 4 miesięcy pozbawienia wolności,

**uchyla zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w.
umarza postępowanie wykonawcze w przedmiocie zarządzenia
wykonania kary 4 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej
wobec D. S. prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z
dnia 23 kwietnia 2012r., sygn. II K .../11; wydatkami postępowania
w tym zakresie obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 23 kwietnia 2012 r. D. S. został
skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 283 k.k., przy przyjęciu, iż działał w
warunkach określonych w art. 31 § 2 k.k., na karę 4 miesięcy pozbawienia
wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 2 lat. Wyrok ten
w stosunku do D. S. zaskarżony nie został i uprawomocnił się w dniu 30.04.2012 r.

Wobec uzyskania informacji z Krajowego Rejestru Karnego oraz odpisu prawomocnego wyroku, z których wynikało, że skazany w okresie próby popełnił przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. (także w warunkach art. 31 § 2 k.k.), za które został skazany na bezwzględną karę pozbawienia wolności (k. 186-187), postanowieniem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 26 lipca 2013 r., na podstawie art. 75 § 1 k.k., zarządzono wobec skazanego wykonanie powyższej kary, wstrzymując wykonanie tego orzeczenia do czasu jego uprawomocnienia, co nastąpiło w dniu 13 sierpnia 2013 r.

Od powyższego postanowienia kasację na korzyść skazanego wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Podniósł on zarzut rażącego naruszenia prawa procesowego, to jest art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w., polegającego na przeprowadzeniu przez Sąd Rejonowy w Ś. postępowania w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej bez udziału obrońcy, pomimo istnienia uzasadnionych wątpliwości co do poczytalności skazanego, czego konsekwencją było wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazanej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.

Formułując powyższy zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie na mocy art. 15 § 1 k.k.w. postępowania wykonawczego w przedmiocie zarządzenia wykonania kary, z uwagi na upływ terminu, o którym mowa w art. 75 § 4 k.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja była oczywiście zasadna, wobec czego została rozpoznana w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Niewątpliwie trafny był wywód autora kasacji, zgodnie z którym fakt skazania D. S. w warunkach art. 31 § 2 k.k. oraz treść opinii sądowo – psychiatrycznej (stwierdzenie upośledzenia umysłowego) *in concreto* obligowały Sąd Rejonowy do ustanowienia skazanemu w postępowaniu wykonawczym – dotyczącym zarządzenia wykonania kary – obrońcy z urzędu.

Podzielić należało argumentację skarżącego, że choć samo skazanie w warunkach art. 31 § 2 k.k. automatycznie nie przesądza o konieczności ustanowienia w postępowaniu wykonawczym obrońcy z urzędu, to jednak stanowi istotną przesłankę do rozważenia, czy i na tym etapie zachodzi uzasadniona

wątpliwość co do poczytalności skazanego, implikująca obligatoryjną obronę w rozumieniu art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. Zagadnienie to szczegółowo rozważano choćby w powołanym przez skarżącego postanowieniu SN z dnia 29 października 2015 r., sygn. II K 280/15, a zatem nie ma potrzeby powtarzania tej przekonującej argumentacji. Zawsze konieczna jest zindywidualizowana analiza i ocena co do faktycznej zdolności skazanego do samodzielnej obrony (poczytalność *tempore procedendi*), również przy wykorzystaniu dowodów uzyskanych w postępowaniu rozpoznawczym.

W sprawie niniejszej, jak wynika z opinii sądowo – psychiatrycznej, podstawą uznania ograniczonej w stopniu znacznym poczytalności, było rozpoznanie u D. S. umiarkowanego upośledzenia umysłowego, a więc trwała cecha jego intelektu. Nie potrafił on wskazać daty urodzenia, wieku, nazwiska; nie umie pisać, nauczył się jedynie podpisywania; kontakt z nim był utrudniony przez wadę wymowy; tok myślenia spowolniały, pamięć zaburzona; nie posiada zdolności wyciągania wniosków, abstrahowania (k. 43). Już choćby powyższa, nakreślona przez biegłych charakterystyka osoby skazanego jasno wskazywała na realność wątpliwości, o których mowa w art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. Zauważyć warto, że także Sąd Rejonowy w Ś., prowadząc postępowanie wykonawcze w przedmiocie odroczenia skazanemu wykonania kary pozbawienia wolności, wyznaczył mu obrońcę z urzędu, właśnie na tej podstawie prawnej (k. 212).

W tym stanie sprawy za oczywiście zasadny należało ocenić kasacyjny zarzut Rzecznika Praw Obywatelskich, że zaniechanie ustaleń, czy wobec D.S. nie zachodzą podstawy do przyjęcia obrony obligatoryjnej i procedowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary bez udziału obrońcy, skutkowało wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Ten stan rzeczy implikował uwzględnienie kasacji i uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Trafnie też autor kasacji wskazał na uchybienie Sądu Rejonowego w zakresie uprawnienia skazanego przewidzianego w art. 178 § 3 k.k.w., które jednak, z uwagi na wystąpienie bezwzględnej podstawy odwoławczej, decydującego znaczenia nie miało.

Po uchyleniu zaskarżonego orzeczenia, postępowanie wykonawcze w przedmiocie zarządzenia wykonania kary 4 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wobec D. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w Ś. z dnia 26 lipca 2013 r., na podstawie art. 15 § 1 k.k.w., należało umorzyć. Zachodziła bowiem „inna przyczyna wyłączająca postępowanie” w rozumieniu tego przepisu. Dwuletni okres próby ustanowiony w wyroku, który uzyskał przymiot prawomocności w dniu 30 kwietnia 2012 r. (k. 139), zakończył się w dniu 30 kwietnia 2014 r., a sześciomiesięczny termin, o którym mowa w art. 75 § 4 k.k. upłynął w dniu 30 października 2014 r. Zatem orzekanie w chwili obecnej w kwestii zarządzenia wykonania kary orzeczonej powyższym wyrokiem stało się niedopuszczalne.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej postanowienia.

kc